

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

ΣΚΕΨΕΙΣ ΚΑΙ ΓΝΩΜΕΣ

ΚΕΡΑΥΝΟΣ ἀναπάντεχος μᾶς ἦρτε ἀπ' τὴν Κέρκυρα ἡ εἶδησι
γὰρ τὸ θάνατο τοῦ Κ. Θεοτόκη.

Ὁ ἐκλεκτὸς νεοέλληνας στάθηκε μιὰ ἀπὸ τὶς ἐξέχουσες φυσιο-
γνωμίες στὰ ἑλληνικὰ γράμματα. Ἐγκυκλοπαιδικὸς σὰν ὀλίγους,
μὲ μάθηση βαθιά, εἰκόνιζε τὸ δημοτικιστὴ σοφό.

Ἡ δημιουργικὴ του ἐργασία, ἀξιολογώτατη ἄρχισε μὲ σειρά
δηγήματα πού πρωτοδημοσιεύτηκανε στὸ «Νουμᾶ».

Τελευταῖα ἐτύπωσε σὲ βιβλία τὴν «Τιμὴ καὶ τὸ χρῆμα» τὸν
«Κατάδικο», τὴ «Ζωὴ καὶ θάνατο τοῦ Καραβέλα» καὶ τοὺς «Σκλάβοι
στὰ δεσμά τους», στὰ ὁποῖα μᾶς ἔδειξε τὴ δύναμη του στὴν
ἀναλυτικὴ ψυχολογία, τὶς γνώσεις του σὲ ἄπειρα ζητήματα καὶ τὶς
τάσεις του πρὸς τὶς νέες ιδέες πού γεννήθηκαν ἀπ' τοὺς τελευταίους
παγκόσμιους συγκλονισμούς.

Ἡ μεταφραστικὴ του δουλιὰ εἶνε μεγάλη.
Μετάφρασε ἀπ' τ' ἀρχαῖα Ἑλληνικὰ μερικὰ ἔργα τοῦ Ἀρι-
στοφάνη, ἀπ' τὰ λατινικὰ τὰ Γεωργικά τοῦ Βιργίλιου καὶ μέρος ἀπ'
τὸ de rerum natura τοῦ Λουκρήτιου σὲ στίχους.

Τὸν Ἑρμάνο καὶ Δωροθέα τοῦ Γκαίτε, τὸν Μάκβεθ, Ἄμλετ,
Ὁθέλλο, Βασιλέα Λῆρ καὶ Τρικυμία τοῦ Σαίξπηρ.

Ἀπ' τὴ σανσκριτικὴ μετάφρασε τὸν «Μαχαραβάτα» τὸν «Νάλη
καὶ Νταμαγιάντη» τὴν «Οὐρβαση» τὴν «Σακούνταλα» τὴν ἱστορία
τῆς «Μαλάβικα καὶ τοῦ Ἀγνιμέτρα» κι ἄλλα. Ἐγγραψε καὶ δίτομο
ἱστορία τῆς Ἰνδικῆς φιλολογίας.

Τέτοια ἡ ἐργασία τοῦ Κωσ. Θεοτόκη θάφήσει σταθμὸ στὰ
γράμματα μας κι ἀφήνει κενὸ στὴ φιλολογία μας.

Μὰ ἔξω ἀπ τὸν καλὸ λογοτέχνη ὁ Θεοτόκης στάθηκε σπάνιο γιὰ τὴν Ἑλλάδα, ὁ ἀξιόπρεπος φιλόλογος.

Ἀφωσιμένος στὴ δουλιὰ του καὶ στὶς μελέτες του δὲν ἀνακατεύτηκε μὲ τὴ «φιλολογία τῆς κουζίνας» μὲ τὴν ὁποία διατηροῦν τρυφερὲς σχέσεις οἱ περισσότεροὶ ἀπ τοὺς λογίους μας.

Αὐτὸ θεωρήσαμε ἀνάγκη νὰ τὸ προσθέσουμε γιὰτὶ μέσα στοὺς κύκλους τῆς ἐλληνικῆς διανόησης, τὸ κουσέλι ἔφτασε στὸ *per plus ultra* τῆς ξαδιαντροπιᾶς.

ΘΕΡΙΕΨΕ πάλι ὁ δημοσιογραφικὸς ἀνταγωνισμὸς στὴν Ἀθήνα καὶ θύματα του πέσανε οἱ λογογράφοι μας, οἱ διανοούμενοι καὶ οἱ λόγιοι μας, παλιοὶ καὶ νέοι.

Γεννήθηκε ζήτημα ξεσπαθώματος τῶν νέων ἐνάντια στοὺς παλιούς, περιφρόνησης τῶν παλιῶν ἀγάντια στοὺς νέους. Ζήτημα γιὰ καινούργιες τάσεις στὴ φιλολογία μας καὶ ἀγῶνες τῶν «σήμερα» κατὰ τῶν «χτές».

Ἀπὸ ποῦ ξεφύτρωσαν τὰ ἐρωτηματικὰ αὐτὰ δὲν τὸ ξέρουμε ἢ καλλίτερα τὸ ξέρουν μόνον οἱ ἀξιότιμοι συντάχτες τῶν καθημερινῶν φύλλων.

Τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι πὼς οἱ διανοούμενοι ἀστόχαστα δέχτηκαν νὰ δώσουν «συνεντεύξεις» καὶ τὲς φωτογραφίες τους ἀκόμα. Ἀπροετοίμαστοι καθὼς ἦσαν, ἀμελέτητοι φυσικὰ πάνω σ'ένα ζήτημα ποὺ δὲν ὑπάρχει, εἶπαν ἐκτὸς ἀπὸ μερικὲς ἀξαιρέσεις, ὅτι εἶχαν ἀρῶχειρο στὸ μυαλό τους κ' ἔτσι ἡ ἐλληνικὴ διανοούμενη σκέψη παρουσιάστηκε ἐκδηλωμένη ἐπιτόλαια.

Φάνηκαν οἱ αἰσιόδοξοι καὶ οἱ ἀπαισιόδοξοι, οἱ ἀρνητὲς καὶ οἱ πανθειστές, ἄλλοι παρατάσσοντας ὀνόματα καὶ μόνο ὀνόματα καὶ ἄλλοι ἀποκηρύσσοντας κάθε συντελεσμένη δουλιὰ καὶ μελλούμενη ἐλπίδα.

Ἄν παρατάξει κανεὶς ὅλα τὰ ὀνόματα ποὺ ἐδηλώθηκαν γιὰ ξεχωριστὲς ἀξίες θὰ βρεῖ πὼς ὅσοι ἔγραψαν ἐλληνικὰ εἶναι μεγάλοι, καὶ ἂν ἀκολουθήσει τὴ σκέψη τῶν σκεπτικιστῶν θὰ μηδενίσει ὁλόκληρα αὐτὰ τὰ κοπάδια τῶν ἐπιθέτων.

Μοτίβο ὅλου αὐτοῦ τοῦ παράφωνου τραγουδιοῦ καταλαβαίνει καὶ ὁ πιὸ ἀγαθὸς πὼς στέκονται οἱ πρῶσωπικὲς φιλίες, συμπάθειες, τὰ πάθη, οἱ καυγάδες, τὸ κουσέλι, καὶ τὸ συμφέρον.

Τὸ φαινόμενο αὐτὸ εἶναι ἰδιαίτερα λυπηρὸ γιὰ μᾶς τοὺς ἔξω

πού ζώντας μακριά βλέπουμε τὰ πράματα μὲ διάφορη προοπτική.

Ἡ φιλολογικὴ αὐτὴ ἐξτρατεία δείχνει πὼς στὴν Ἑλλάδα μπορεῖ νὰ ὑπάρχουν ταλέντα, μὰ δὲν ὑπάρχουν ταλέντα *μορφωμένα*, κι' εἶναι ἀπογοητευτικό.

ΑΝ ΕΞΑΙΡΕΘΟΥΝ μερικὰ σημεῖα ἀπὸ τὲς συνεντεύξεις αὐτὲς καλὰ, ὅσα μένουν εἶναι ἀστεία. Δὲν βρέθηκε ἓνα ζήτημα πού νὰ συμφωνήσουν διὸ διανοούμενοι. Καθένας παρουσιάστηκε μὲ τὴ δική του μπαντιέρα κήρυξε τὸ εὐαγγέλιο τῆς θρησκείας του κι ἔδειξε πὼς ἡ τάση πού πρέπει νὰ δοθεῖ στὴ φιλολογία μας βρίσκεται μέσα στοῦ ἔργου του.

Κ' ἔτσι ἔχουμε τόσες τάσεις ὅσες καὶ κεφαλές.

Δὲν ὑποστηρίζουμε βέβαια πὼς ἡ Τέχνη εἶναι κανένα στρατιωτικὸ σημεῖο πρὸς τὸ ὁποῖο θὰ ξεκινήσουν ἀναρίθμητες μεραρχίες μὲ τὸν ἴδιο σκοπὸ γιὰ νὰ τὸ κυριέψουν, μὰ πιστεύουμε πὼς ἡ Τέχνη γιὰ νὰ ἀνθίσει θέλει προσπάθεια συντονισμένη σὲ ὁρισμένα σημεῖα πὼς μοιάζει μὲ τὸ βιομηχανικὸ ἀντικείμενο πού γιὰ νὰ φτάσει στὴ τελικὴ του μορφὴ θέλει δουλιὰ πολιποίκιλη πολλῶν χειρῶν τὰ ὁποῖα θὰ δουλέψουν ἰδιαιτέρως γιὰ τὰ διάφορα του μέρη. Μιὰ τέτοια ὁργάνωση θέλει πρῶτα καὶ πάνω ἀπ' ὅλα *πειθαρχία* κι' ἡ πειθαρχία λείπει πλέρια ἀπ' τὴν πνευματικὴ μας κοινωνία.

Θέλουμε ὁργάνωση, κανονισμό, κοινὴ δουλιὰ, ὁμόνοια καὶ ὑπακοή σὲ ὁρισμένες *εἰδικότητες* πού ξέρουν καλλίτερά μας τὴν ἐργασία. Μόνο τότε θὰ μπορούμε νὰ μιλοῦμε γιὰ τάσεις καὶ κατευθύνσεις καὶ τότε θὰ δίνουμε καὶ interview.

ποιο μεροληπτικὰ μίλησαν γιὰ τὴ συντελεσμένη δουλιὰ μπορούμε νὰ ἀποδείξουμε εὐκολα.

Ὅλοι οἱ ἀναγνωρισμένοι ποντίφηξες ἔξω ἀπὸ τὸ Σκίτη, ἔχασαν πὼς σὲ κάποιο νησί πού λέγεται Κύπρος, ζεῖ κάποιος Νικολαΐδης πού ἔγραψε κάποια διήγηματα, καὶ κάποιον «Σκέλεθρα».

Μὰ εἶνε ντροπὴ μας ! Μόνο οἱ χρισμένοι μπαίνουν στοῦ γαλανὸ παλάτι ;

Ἄς εὐδοκήσουν νὰ προσέξουν τὸν ἄγνωστο αὐτὸν ἄνθρωπο κι ἂν ἔχουν λίγη συνείδηση ἄς ἐτοιμάσουν ἓνα βάθρο γιὰ νὰ στηθεῖ τὸ ἀληθινὸ αὐτὸ εἶδωλο.

ΣΚΑΛΙΣΤΗΚΕ μέ τή δημοσιογραφική αὐτὴν ἐπιστράτευση καὶ τὸ ζήτημα τῆς Ἀλεξάνδρειας.

Οἱ ἱεροφάντες μέ ἀδιαφορία στρέψανε τὸ βλέμμα τους καὶ πρὸς τὴ χώρα τῶν κροκοδείλων! (ποῦ δὲν εἶδαμε δὰ ὡστόρω κανένα).

Ὅχι πὼς εἴμαστε μεῖς οἱ νέοι, οἱ θαυμαστὲς τῶν Ἀλεξανδρινῶν εἰδώλων, κάθε ἄλλο, οἱ ἐπιφυλάξεις μας εἶναι πάμπολλες.

Μὰ ὁ τρόπος τῆς ἔκφρασης τους μᾶς ξένισε.

Αὐτὸ πρέπει νὰ μᾶς ἀνοίξει τὰ μάτια καὶ νὰ μᾶς δώσει νὰ καταλάβουμε πὼς χρειάζεται δουλιὰ συστηματικὴ καὶ ὁργανωμένη.

Οἱ ἐρασιτεχνισμοὶ νὰ πέσουν καὶ νὰ χωριστοῦν τὰ ἄγρια ἀπὸ τὰ ἥμερα.

Ἡ συντροφιά μας μ' ἓνα πρόγραμμα καινούργιο, ὑπόσχεται σὲ λίγα χρόνια νὰ δώσει τὴν ἀπάντηση καὶ πληρωμένη μάλιστα πρὸς ὅσους δέσαν τὰ φρύδια τους ὅταν ἀνοιξαν τὸ στόμα τους νὰ μιλήσουν γιὰ τὴν νειλόσπαρτη χώρα.

Αἰσθανομαστε ξεχωριστὴ χαρὰ βρίσκοντας τὴν εὐκαιρία νὰ εὐχαριστήσουμε μέ τὴν ΑΡΓΩ μας ἓναν ἀπ' τοὺς διαλεχτοὺς ὑποστηρικτὲς τῆς.

Ὁ κ. Δ. Ζερμπίνης δίνοντας μάθημα στὴν τάξη ἐκείνην ποὺ πολλὰ μπορεῖ νὰ κάνει πῆρε μέρος ἀπ' τὸ οἰκονομικὸ βάρος μας προσπαθώντας μέ τὴν εὐγενικιά του αὐτὴ χειρονομία νὰ βοηθήσει μὴν ἐλπιδοφόρα προσπάθεια

Τὸν εὐχαριστοῦμε ὁλόθερμα.

BIBLIA

[Ἀγγέλουμε ἢ κρίνουμε κάθε βιβλίον ποῦ μᾶς στέλνεται σὲ δυὸ ἀντίτυπα]

Δ. ΒΟΥΤΥΡΑ Ὁ *Θεῖνος τῶν Βωδιῶν*, κ. ἄ. *Διηγήματα*. Ἐκδ. «Γραμμάτων».

Ξαναβρίσκουμε καὶ σ' αὐτὸν τὸν τόμο τοῦ μεγάλου μας διηγματογράφου τὰ ξεχωριστὰ ἐκεῖνα σημάδια ποῦ τ' ἔπέβαλαν στὴ προσοχὴ τοῦ κοινοῦ: Διάλογος φυσικός, ψυχολογία ἀλάθευτη καὶ

γυμνασμένο μάτι παράτηρητὴ σὲ μιὰ πλοκὴ σφιχτοδεμένη. Κι' ἐδῶ ὁ πρωτότυπος συμβολισμός του — τόσο ἀριστοτεχνικὰ δεμένος μετὴν πραγματικότητα — ὅπως στὰ θάνατά του: «*Ἀνάσταση Νεκρῶν*», «*Τὸ Γκρέμισμα τῶν Θεῶν*», «*Οἱ Διηγῆσεις τοῦ Ἀτσίγανου*», κ. ἄ. (Βλ. «*Ὁ Θρῆνος τῶν Βωδιῶν*», «*ὁ Δύτης*», «*Ποῦ πηγαίναμε;*»,). Ἡ ἴδια φιλοσοφικὴ διάθεση ἐμψυχώνει τὰ ἔργα του — δηλαδὴ ἓνας πεσσιμισμός «*ὕγις*», μαζὶ με κάποιον στοικισμὸ πού μᾶς παραγγέλλει τὴ ζωὴ, ὅταν τὴν βρίσκουμε ἄσχημη, νὰ κοιτάζουμε νὰ τὴν κυριαρχοῦμε — «*Σὰν τὰ Πουλάκια*», ἐξελιγμένη σὲ μιὰν ἐπαναστατικὴ ἀπελπισμένον — («*Ἡ Συμβολὴ τῆς Γρηᾶς*», «*Ἡ Ἐκδίκηση τοῦ Μικροῦ*», «*Χωρὶς Κόπο*»,).

Τὰ δύο μεγάλα διηγήματα τῆς σειρᾶς αὐτῆς («*Στὰ πόκεντρα*», καὶ «*Μηχανὴ γιὰ ἀνθρώπους*»,) δὲν μᾶς ἱκανοποίησαν καὶ τόσο πολὺ. Ἀντίθετα τὰ μικρὰ, ἄλλα μ' ἓνα χιοῦμορ ξεχωριστὸ πού ἀφίνεται νὰ ἐννοηθεῖ («*ὁ Χορὸς τῆς λύπης*», «*Ἦταν ἄξια τῆς τύχης της*», «*ὁ Καλὸς λόγος*»,) κι ἄλλα μετὸ σύντομο δραματικὸ τους διάλογο («*Σὰν τὰ Πουλάκια*», «*Ἡ Ἐκδίκηση τοῦ Μικροῦ*»,) ἀφίνουνε μιὰ πολὺ βαθύτερη ἐντύπωση. Καὶ ρίχνοντας μιὰ ματιὰ πίσω στὸ ἔργο τοῦ Δημοσθένη Βουτυρᾶ βρίσκουμε πὼς ἡ διαλογὴ μας αὐτὴ εἶναι δικαιωμένη. Ἐκεῖ πού ὁ Βουτυρᾶς μένει καὶ θὰ μένει ἄφταστος, εἶναι στὰ μικρὰ ἀριστουργήματά του ὅπως «*τὰ 32 διηγήματα*», [ἐκδοσὴ Χ. Γανιάρη καὶ Σιας] ὃχι ὅμως καὶ τόσο στὰ μεγάλα σὲ ἀφήγησιν ἔργα του.

Σταματοῦμε στὸν «*Θρῆνο τῶν Βωδιῶν*», πού μᾶς φάνηκε τὸ πρωτοτυπώτερο τῆς σειρᾶς. Μετὸ διήγημα αὐτὸ ὁ Βουτυρᾶς μᾶς θυμίζει μιὰν ἀδικίαν, τόσο φριχτώτερη ὅσο λιγώτερο τὴν νοιώθουνε: τὸ ἀλύπητο σφάξιμο τῶν ζώων. Ὅμοια κι ἐκεῖνα ἐκδικοῦνται τοὺς ἀνθρώπους θυμίζοντας ἀπάνου στὸν πόνο τους πόσο μεγαλύτερος εἶναι ὁ πόνος ὁ δικός τους: Ἔτσι τὰ βώδια θρηνοῦνε καὶ σκεπάζουνε μετὸν θρῆνο τους τὸ μοιρολόϊ τῶν γυναικῶν γιὰ τὸ θάνατο τοῦ Κωστούλα, τοῦ ἰδιοκτήτη τῶν Βωδιῶν. Ὑπάρχει σαυτὸ τὸ διήγημα καὶ τὸ πολὺ βαθὺ πού ὅλοι μας ἀόριστα νοιώθουμε μπροστά στὴ Φύσιν: ἡ σκοτεινὴ ἀντίληψιν πὼς εἴμαστε ἔνοχοι μπροστά της, ὁ ἀνείπωτος τρόμος γιὰ κάποιαν ἐκδίκησιν πού θάρτει, γιὰ κάποιαν ὀργὴν κοσμοχαλάστρα τῶν ὄντων της πού θὰ ξεσπάσει μιὰ μέρα.

14 “...Πάφανε για λίγο. Καί τότε ακούστηκαν οί ανθρώπινες φωνές, τὰ ξεφωνητὰ τῶν γυναικῶν. Ἀλλὰ πάλι νά, ὁ θρηῆνος τῶν Βωδιῶν για τὸ χαμὸ τοῦ συντρόφου τους, ὑψώθηκε μεγάλος, τρομερὸς κι ἐπνίξε τὲς ἀνθρώπινες φωνές, τὰ ξεφωνητὰ για τὸ χαμὸ ἐνὸς ἀνθρώπου!...,, [σελ. 8]

ο. π.

ΔΗΜ. ΤΑΝΑΛΙΑ. “*Λαὸς τῶν Μουνούχων*...”, Ἐκδ. Στέφανος Πάργας 1923.

Τὸ βιβλίο τοῦ κ. Τανάλια εἶνε ἀπὸ τὰ ἔργα ἐκεῖνα ποῦ ἔχουν νὰ κάμουν περισσότερο μὲ τὴ σκέψη. Δὲ μᾶς συγκινοῦν μὲ τὸ πρῶτο διάβασμα. Μᾶς γεννοῦν ὅμως τὸ ἐνδιαφέρο, γιατί ὅσο περισσότερο κανεῖς τὰ μελετᾶ, τόσο περισσότερο τὰ νοιώθει καὶ συγκινεῖται.

Ἡ καρδιά τῶν ἀληθινῶν ταλέντων παίρνει τοὺς παλμούς, τὲς ἐλπίδες καὶ τὲς συγκινήσεις τῆς ἐποχῆς τους. Μέσα σὲς φλέβες τους κυλάει τὸ αἷμα τῆς τριγύρω ζωῆς. Εἶνε βγαλμένοι ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὰ σπλάχνα της καὶ γιαυτὸ εἰκονίζονται κάθε της ἀνασασμό, κάθε της σκέψη. Πονοῦν κάθε της λαχτάρα καὶ εἶναι ἀδύνατο νὰ μὴν τὴν καθρεφτίζουν, γιατί κάθε πραγματικὸ καὶ ἀληθινὸ αἶσθημα ἔχει καὶ τὴν εἰλικρινὴ του ἀπόδοση.

Ἔτσι καὶ στὸ “*Λαὸ τῶν Μουνούχων*”, δὲ θὰ βροῦμε τίποτε ἄλλο παρὰ μιὰ ἀπεικόνιση, ἓνα καθρέφτισμα τῶν ὅσων ξεδιαλύνουν μιὰ βαθειὰ σκέψη καὶ μιὰ καρδιά πολυαίσθητη, μέσα ἀπὸ τὴ σημερινὴ ἐποχή. Ὁ Τανάλιας σᾶν ἀληθινὸ ταλέντο πὺν εἶναι ἔχει τὸν τρανὸ Παλμὸ τῆς ζωῆς. Δὲν εἶναι ὅμως ἡ ζωὴ αὐτὴ καθ’ ἑαυτὴν ἡ ὁποία τὸν ἐμπνέει, ὅπως ἓνα Μ. Γκόρχυ. Καὶ γιαυτὸ δὲν τὴν ἀναπαριστάνει οὔτε σὲ δράμα, οὔτε σὲ διήγημα. Τὸ ὅλο ἔργο του δὲν εἶναι παρὰ μερικὲς ἀλήθειες κοινωνιστικές, πὺν ξεπροβάλλουν μέσα ἀπὸ τὸ πλαστὸ δίχτι μιᾶς ἱστορίας, ἡ ἐνὸς παραμυθιοῦ.

Πολλοὶ ἔχουν τὴν ἀντίληψη ὅτι οἱ κοινωνιστικὲς ἀλήθειες δὲν ἔχουν τὴ θέση τους στὴ λογοτεχνία. Μ’ ἄλλα λόγια μὲ τὴν ἀφέλεια, τους φτάνει κανεῖς στὸ συμπέρασμα ὅτι πολλὰ ἔργα σᾶν τοῦ Ἀντρέγιεφ, Γκόρχυ καὶ ὅλων σχεδὸν τῶν μεγάλων ταλέντων, τοῦ τελευταίου αἰῶνα, ἐπειδὴ μυρίζουν λιγάκι ἐπανάσταση, λίγο σοσιαλισμό, θέλουν πέταμα. Λάθος ὅμως. Ἕνας σοσιαλισμὸς μὲ τὴ

πλατειά σημασία, μιὰ τάση γιὰ ἀνατροπή, ὀφείλονται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον στὴν ψυχὴ. Ἡ ψυχὴ εἶνε ἐκείνη ἡ ὁποία πρώτη ἐξεγείρεται, γιὰτὶ ἐκείνη πρώτη παθαίνει καὶ πάσχει. Ἐπειτα ἔρχεται ὁ ἀναλυτικὸς νοῦς καὶ κατατάσσει ἀλήθειες, κάνει συστήματα καὶ καταρτίζει ὁλόκληρες ἐπιστῆμες. Ὁ λογοτέχνης δὲν ἔχει ἀναλυτικὸ μυαλό. Ἀκολουθεῖ μονάχα τὴν ψυχὴν του, ἐξεγείρεται καὶ ἐπαναστατεῖ, πονεῖ καὶ πάσχει καὶ αὐτὸς σὰν τὸ Χριστό, γιὰτὶ αἰσθάνεται βαθειά. Δὲν δημιουργεῖ ὅμως ὠρισμένα συστήματα καὶ μεθόδους γιὰ νὰ φτάσει σὲ κεῖνο ποὺ ποθεῖ, ὅπως κάμνει ἓνας Malthus, ἓνας Ricardau ἢ ἓνας Marx. Τὸ νὰ μὴ παραδέχεται λοιπὸν κανεὶς κοινωνιστικὰς ἰδέας μὲς στὴ λογοτεχνία, εἶνε σὰ νὰ μὴ θέλει νὰ ἀναγνωρίσει τὸ πραγματικὸ αἶσθημα τοῦ λογοτέχνη, εἶναι μιὰ τρῶαν ἀπόδειξη ὅτι δὲν ξέρεي νὰ ἐχτιμήσῃ τὴ γνήσια φιλολογικὴ παραγωγή. — Ἀλλ' ἄς ἐξετάσουμε τὸ καθένα χωριστά.

* *

α) Καὶ πρῶτα ὁ «*Δαὺς τῶν Μουγούχων*» ἔχει χαρακτηριστικὸν κομμουνιστικόν. Ἡ κυριότερη κοινωνικὴ ἀλήθεια ποὺ κυριαρχεῖ εἶνε ἡ «ἰδιοχτησία...». Ἡ ἱερότητα καὶ τὸ ἀπαραβίαστο τῆς ἰδιοχτησίας δὲν ὀφείλεται παρὰ στὴν κατεργαριά. «Ὅταν ξυπνήσαμε «κλέφτες καὶ πιτριῦτες ἔπειτα ἀπὸ τὰ λόγια τοῦ Ἀχασβήρου (ὁ ὁποῖος συμβολίζει τὴ δίψα ἐκείνη καὶ λαιμαργία τοῦ ἀνθρώπου, ποὺ τὸν κάνει πάντα νὰ κινεῖται γιὰ νὰ πλατύνῃ τὸν ὀρίζοντα τῆς γνώσης του καὶ τῆς κυριαρχίας του,) οἱ ποῖοι κατεργάριδες πρόφθασαν ν' ἀρπάξουν αὐτοὶ πρῶτα τὴ γῆν, καὶ ἔτσι γενήκαν «ἀφεντάδες...». Ὁλοι οἱ ἄλλοι ποὺ σταθῆκαν κοντοὶ καὶ ἀδύνατοι καὶ δὲν μπόρεσαν ν' ἀρπάξουν καὶ νὰ πλουτίσουν γενήκαν σκλάβοι, μ' ἄλλα λόγια τὰ γένη τῶν ἀφεντάδων. Ἀλλάξαν ὀνόματα στὲς διάφορες ἐποχὰς χωρὶς ποτὲ νὰ πάψουν νὰ δουλεύουν γιὰ τοὺς ἀφεντάδες, γιὰτὶ τοὺς θεωροῦν ἀνώτερους καὶ θεοσταλμένους νὰ τοὺς διαφεντεύουν ὅπως καὶ τὰ χτήματά τους... Στὰ τελευταῖα ὅμως χαράζει κάπνια ἐπίγνωσι καὶ ἀρχίζει μιὰ ἐπανάστασι... γιὰ τὸ θρίαμβο τῆς ἀλήθειας ὅτι «Ἐργάτες ἢ ἀφεντάδες ὅλοι μας μιὰ φορὰ κι ἓνα καιρὸ εἴμαστε μουνουχοί, — ὅλες λοιπὸν αὐτὲς οἱ ἀλήθειες εἰκονίζονται μὲ ἓνα μῦθο, στὸν ὁποῖο δὲν ὑπάρχει καμιὰ ἄλλη ἀλληγορία παρὰ ὅτι εἶνε τὸ ἱστορικόν τῆς πάλης τῶν τάξεων μὲ μιὰ προφητεία στὸ τέλος.

Ἄν ἔλειπε ἡ προφητεία αὐτὴ ὅτι δηλ. στὴ χώρα τῶν μονύχων, στὴ χώρα τῆς γεννιᾶς μας, πού τυφλωμένη ἐννοεῖ νὰ “ἐμμένει στὰ πατροπαράδοτα,, θὰ βασιλέψει ἓνας λαὸς χωρὶς ἱστορία, λήστερος ὅμως καὶ γεμάτος ἀπὸ καινούργια ζωὴ, — τὸ ἔργο θὰ ἔχανε πολὺ ἀπὸ τὴ λογοτεχνικὴ του ἄποψη: θὰ εἴτανε μιὰ ἱστορία ἀληθινὴ μὲ μόνη τὴ διαφορὰ ὅτι τὰ πράγματα ἐκθέτονται ὑπὸ τὴν μορφὴν μύθου καὶ ἀλληγορίας.

β) Στὸ “**Παχώμιο**,, ἡ ἀλληγορία εἶνε ποιὸ μεγαλύτερη. Τὸ πρόσωπο αὐτὸ πρῶτα-πρῶτα συμβολίζει τὸν κληρισμὸ καὶ τὴ μορφή τῶν καλόγηρων τοῦ μεσαίωνα, ἔπειτα ὅμως καθολικὰ καὶ ὅλη τὴν ἀνθρωπότητα, πού εἶνε κλεισμένη μέσα στὸ κελλί τῆς δυσειδαιμονίας, τῶν τύπων καὶ τῆς θρησκοληψίας, ἔχοντας τὴν ἀνοησίαν νὰ περιφρονεῖ τὰ ἐπίγεια, δηλ. αὐτὸ πού ὑπάρχει καὶ νὰ ὀνειρεύεται προσμένοντας παραδείσους στὰ σκοτεινὰ καὶ ἄδεια οὐράνια... Κι ἔτσι ἔρχεται ἡ “Κόρη τοῦ διαβόλου,, μ’ ἄλλα λόγια ἡ Ἐπιστήμη, ἡ Ἔρευνα, καὶ ἡ Παρατήρηση· καὶ μ’ ἓνα τρόπο ἀπαράμυλλο σὲ ποιητικὴ χάρη ἐξορκίζει τὸν ἄνθρωπο, σὰν τὸ Ζαρατούστρα: “νὰ μείνει πιστὸς πρὸς τὴ γῆ καὶ νὰ μὴ πιστέβει τὲς ὑπέργειες ἐλπίδες, γιατί εἶναι ἔγκλημα νὰ προτιμᾷ κανεὶς τὸ ἀδιάπεραστο μυστήριον ἀπὸ τὴν ἐννοια τοῦ θετικοῦ,,. Ἔτσι ξετυλίγεται ὁ μῦθος καὶ τελειώνει μὲ τὴν εὐχὴ νᾶρθῃ κάποια δύναμη πού νὰ ξεσηκώσει τὸν ἄνθρωπο, γιατί ἂν καὶ οἱ... Παχώμιοι πέθαναν, ὅμως ὁ σημερινὸς ἄνθρωπος — πού ἔφυγε ἀπ τὸ κελί του καὶ πῆρε τὸ δρόμο... τῆς “Κόρης τοῦ Διαβόλου (δηλ. τῆς Προόδου) — μ’ ὅλη τὴν ἀνάπτυξη τῆς ἐπιστήμης εἶνε ἀκόμα δυστυχησμένος.

Εἶνε ἀλήθεια πὼς τὸ ἔργο αὐτὸ στὴν ὑπόθεσιν σὲ πολλὰ μέρη θυμίζει λιγάκι τὸ “*La tentation de St Antoine*,, τοῦ Gustave Flaubert. Χωρὶς ἄλλο τώρα—ἐκτὸς ἀπὸ μερικoὺς ἀπὸ τοὺς “περιφρονητὲς,, κάθε παραγωγῆς τῶν νέων—θὰ βρεθοῦν καὶ ἄλλοι κριτικοὶ πού θὰ ποῦν ὅτι ὁ Παχώμιος μυρίζει Φλωμπέρ, καὶ ὅτι ὁ Τανάλιας εἶνε ἐπηρεασμένος. Αὐτὸ φυσικὰ ἂν τὸ ὑποστηρίξῃ κανεὶς κάθε ἄλλο παρὰ σοβαρότητα καὶ ἀντίληψη ἀποδεικνύει. Ναι μὲν μπορεῖ τὰ διὸ αὐτὰ ἔργα νὰ μοιάζουν στὴν ὑπόθεσιν σὲ μερικὰ σημεῖα· ἀλλὰ στὸν «Παχώμιο» δὲν εἶναι ἡ ὑπόθεσις στὴν ὁποία πρέπει νὰ προσέχουμε γιατί δὲν πρόκειται γιὰ... κανένα... μυθιστόρημα.: εἶναι ἡ οὐσία. Καὶ ἡ οὐσία ἐδῶ

είναι πολύ διαφορετική. Ὀφείλεται σὲ ἐντελῶς ξεχωριστὴ ἔμ-
πνευση,

γ) Στὲς «Φυλακὲς» εἶναι περιττὸ νὰ ἀναλύσω τί θέλει νὰ πεῖ,
γιατὶ τὸ κάμνει ὁ ἴδιος προσθέτω μονάχα— «ἐν παρενθέσει»,—ὅτ'
μὲ φυλακισμένους εἰκονίζεται πολὺ ἐπιτυχημένα ὁ Ἑλλ. Λαός, καὶ
μὲ τοὺς Νησιῶτες ἡ τάξι ἐκείνη πού εἶτε μὲ... τὴν ἐξουσία εἶτε
μὲ τὸ πλοῦτο τρέφεται καὶ ζεῖ εἰς βάρος τοῦ Λαοῦ.

Μιὰ μεγάλη διαφορὰ βρίσκει κανεὶς ἀπὸ τὰ διὸ πρῶτα ὅταν
διαβάξει τὸ τρίτο. Τὰ πρόσωπα δὲν εἶναι πιά μονάχα σύμβο-
λα, χωρὶς ψυχολογία, καὶ «ὑπὲρ ἄνω τόπου καὶ χρόνου». Εἶνε παρ-
μένα ἀπὸ τὴ Ζωὴ καὶ κινοῦνται ἀπὸ ὥρισμένα ἐλατήρια τοῦ πραγ-
ματικοῦ κόσμου. Οἱ Νησιῶτες π. χ. ἀποφασίζουν νὰ ἀντισταθοῦν
στὴν κατάργησι τῶν Φυλακῶν, γιατί βλέπουν τὸ συμφέρο τους νὰ
καταστρέφεται...

Δὲν μπορεῖ ὅμως κανεὶς νὰ πεῖ πῶς οἱ «Φυλακὲς» εἶνε
πολὺ καλύτερες ἀπὸ τὰ ἄλλα δύο.

Τὸ καθένα ἔχει καὶ τὰ προτερήματά του σὲ τρόπο ὥστε σὲ
ὥρισμένα σημεῖα νὰ ξεπερνάει τὰ ἄλλα. Τὸ πρῶτο π. χ. καλύτερο
σὲ ἐποπὴ οὐσίας, τὸ δεύτερο ἀρτιώτερο σὲ ἄποψι συμβολισμοῦ,
καὶ τὸ τρίτο τελειώτερο ὡς μορφὴ.

*
* *

Αὐτὸ λοιπὸν εἶναι τὸ ἔργο τοῦ Τανάλια. Μπορεῖ νὰ νομίσει
κανεὶς ὅτι ἡ τεχνοτροπία του αὐτὴ εἶνε πολὺ κατώτερη ἀπὸ ἓνα
ἄρτιο διήγημα. Αὐτὸ ὅμως εἶνε λάθος. Γιατὶ πρῶτα-πρῶτα δὲ χω-
ρεῖ καμιὰ σύγκριση καὶ ἔπειτα μπορούσε μὲν ὁ Τανάλιας νὰ μᾶς
παρουσιάσει ἓνα διήγημα, ὅλες ὅμως οἱ ἀλήθειες του δὲν θὰ εἶχαν
τὸ ἔγκυρο οὔτε τὴ γενικότητα, γιατί θὰ ἐλέγονταν ἀπὸ τὸ στόμα
προσώπων πραγματικῶν καὶ παρμένων ἀπὸ τὴ σύγχρονη ζωὴ...
Οἱ ἰδέες καὶ αὐτοῦ ἀκόμα τοῦ Γκαίτε θὰ ἔχαναν πολὺ, ἂν ὁ Φά-
ουστ δὲν ἦταν πρόσωπο χωρὶς καμιὰ ἐποχὴ, πρόσωπο συμβολικόν
ὥστε νὰ ἐπισκέπτεται καὶ αὐτὴν ἀκόμα τὴν Ἑλένη τῆς Σπάρτης.

Καὶ γιὰ νὰ τελειώσω ὁ «Λαὸς τῶν Μουνούχων» εἶνε μιὰ ἀπὸ
τὲς καλλύτερες παραγωγὲς τῆς νέας λογοτεχνίας. Ἐξω ἀπὸ τὴν
οὐσία του, ἔξω ἀπὸ τὲς ἀντιλήψεις περὶ τοῦ ἂν ὑπάρχουν ἔργα μὲ
τὴ βούλα τοῦ Σοσιαλισμοῦ, καὶ αὐτοὶ ἀκόμα οἱ θιασῶτες τοῦ περὶ-

φημου «ή Τέχνη για την Τέχνη» είναι αδύνατο να αρνηθούν την πραγματική αξία του έργου αυτού μόνο και μόνο για το ύψος του.

Ο φραστικός χαρακτήρας στο «Λαό των Μουνούχων» είναι τόσο άρτιος από έποψη τέχνης, ώστε ο αναγνώστης χωρίς να κουρασθεί καθόλου ψυχικά, παρακολουθεί όλη τη κλίμακα κάθε σκέψης και κάθε αίστηματος, ανίβει μέσα του ειλικρινά και ζωντανά όλη τη θερμή εκείνη φλόγα της άγνης έμπνευσης.

Ο Τανάλιος όμως δεν είναι “styliste...”. Είναι αλήθεια πως το ύψος του φτάνει και μέχρι πρωτοτυπίας, αλλά ποτέ δε θυσιάζεται ή ιδέα, ή ουσία για την τορνευτή φράση. Κάθε άλλο παρά δούλος της “έξεζητημένης φράσης...”, τεχνίτης όμως δουλευτής της ξέρει να είναι για μέν τὰ διὸ πρώτα (Λαό των Μουνούχων, Παχώμιο) ὁ ἐλευθερόστομος ξεσκεπαστής της σαπίλας... για δὲ τὲς “Φυλακές...”, ὁ λεπτολόγος ἀναλυτής πὺν θέλει νὰ διαλύσει ἕνα ἀπὸ τὰ μαρτύρια τῶν δυστυχημένων ὑπάρξεων.

Τὸ ὕψος του—πὺν πότε χύνεται σ’ αἱ χεῖμαρος καὶ ξαφνιάζει μετὴν ἐλευθερόστομη, ζωντανή καὶ ἀβίαστη ἀναπαράσταση τῶν πραγμάτων, πότε χτυπάει ἀλύπητα μετὸ ττυυχτερό σαρκασμό του, καὶ πότε ἀνεβαίνει στὰ αἰθέρια τῆς ἔξαρσης γιὰ νὰ μᾶς δείξει μελλούμενες χαραυγές—κάνει κάθε συμβολισμό κάθε ἀπεικόνιση νὰ μοιάζει μετὴν μιὰ ἐπιφάνεια καθαρή, μ’ ἕνα κρυστάλλο διάφανο μέσα στοῦ ὁποῖο δείχνεται ὁ Παλμός τοῦ ποιητῆ καὶ καλλιτέχνη... ἡ Ψυχὴ τοῦ Τανάλια.

ΠΟΛΗΣ ΔΕΥΚΗΣ

ΑΝ. ΧΑΤΖΗΑΠΟΣΤΟΛΟΥ. «Δυὸ Φωτιές». Οἰκογενειακὸν δράμα εἰς πράξεις τρεῖς.

Πράξη Α'. Ἀστική οἰκογένεια. Μιὰ χήρα, ἡ κόρη της Φλώρα καὶ τὰ δύο παιδιά της Σίμος καὶ Πλάτων.

Εἶναι ὁ καιρὸς πὺν θὰ γίνη ἡ «διανομή» τῆς περιουσίας. Ὁ Πλάτων χρεομένος ζητᾷ νὰ πάρει καὶ τὰ μερίδια τῶν γυναικῶν. Ὁ Σίμος πὺν ἤρτε ἀπὸ τὸ ἐξωτερικὸ ἀντιστέκεται. Σὲ μιὰ κατοπινὴ τοῦ συνάντησι μετὸν κηπουρό τους μανθάνει πὺς ὁ ἀδελφός του ὑποσχέθηκε γάμο στὴν ἀδελφή του Μαριγοῦλα πὺν τὴν βίασε, καὶ ἀπὸ ἕνα φίλο του πὺς ὁ πατέρας τους πεθαίνοντας ζήτησε νὰ πληρωθεῖ ἕνα μεγάλο ποσὸ σὲ κάποιον πὺν μετὴν ἀδικία τοῦ τὸ εἶχε πάρει.

Πράξη Β'. Ὁ Σίμος ἐπιμένει νὰ πληρωθεῖ τὸ χρέος. Ὁ δα-
νειστής βιάζεται νὰ ξοφληθεῖ. Ἡ ἀπατημένη Μαριγούλα λέγει τὸ
παράπονο της στὸ Σίμο καὶ τὸ μυστικὸ πῶς εἶναι ἔγκυος. Ὁ Πλά-
των χάνει τὰ ἀποδεικτικὰ χαρτιά τοῦ χρέους πού τὰ εἶχε κρύψει
στὸ ἐξοχικὸ τους σπίτι καὶ πού φαίνεται πῶς τᾶκλειψε μιὰ γυναῖκα
μὲ τὴν ὁποία γλεντοκοποῦσε. Γιὰ τὴν ἀποφυγὴ τῆς πληρωμῆς προ-
τείνει στὸ Σίμο ἄτιμα σχέδια, ὁ ὁποῖος τὰ ἀπορρίπτει μὲ ἀποστρο-
φὴ καὶ σύγχρονα τοῦ παρουσιάζει καὶ ὅσες ἄλλες ἀτιμίες του ἔμαθε.
Ὁ Πλάτων βγάζει τὸ περιστροφὸ νὰ τὸν σκοτώσει μὰ ὁ Σίμος μὲ
μιὰ κίνησι τοῦ τοῦ παίρνει καὶ τὸ πετᾷ πάνω στὸ τραπέζι.

Πράξη Γ'. Φτάνει ἡ Μαριγούλα λαχανιασμένη νὰ διηγηθεῖ
πῶς ὁ Πλάτων μὲ τὸν ἀδελφὸ της τσακωθήκανε. Ὁ Πλάτων ἔρχε-
ται στὸ σπίτι, τὸν ἀκολουθεῖ κι' ὁ κηπουρὸς πού τοῦ ζητᾷ νὰ
πληρώσει τὴ ντροπὴ μὲ τὸ γάμο. Ὁ Πλάτων ἀρνιέται. Ἡ Μαρι-
γούλα τὸν σκοτώνει μὲ τὸ πιστόλι ποῦ βρε πάνω στὸ τραπέζι.

Αὐτὴ εἶνε μὲ λίγα λόγια ἡ ὑπόθεσι τοῦ ἔργου τοῦ κ. Χα-
τζηαποστόλου. Νέος καθὼς εἶναι μᾶς προδιαθέτει εὐμενικά, ἴσως-
ἴσως καὶ πρὶν ἀπ' τὴ στοχαστικότερη συγκέντρωσι γιὰ τὴ λογικὴ
«παίδεψι» τοῦ ἔργου.

Μὰ ὅσο κι ἂν συνομίληχι ἀλληλεγγύη μὲ σπρώχνει νὰ στέ-
κουμαι ὁμάδι στοχαστῆς καὶ τραγουδιστῆς γιὰ τὰ ἔργα τῶν νέων
ἓνας φόβος πού μὲ κρατάει πάντα γιὰ βλαβερὰ ματαιολιβανίσματα,
μὲ φέρνει ἀγνάντια στὴ λογικότερη ἐνατένισι, κ' ἔτσι δὲ μπορῶ
νὰ γράψω πῶς οἱ «δυνὸ Φωτιστὲς» στέκουν ἀριστούργημα, μ' ὅλο πού
πῆραν τὸ πρῶτο βραβεῖο σὲνα διαγωνισμό.

Καὶ πρῶτ' ἀπ' ὅλα πού ὁ πρόλογος μπορούσε νὰ λήψει καὶ ἡ
γλῶσσα νὰ ἦταν μὲ περισσότερο ρυθμὸ καὶ ἀρμονία ὑφασμένη.
Σχεδὸν τὸ ἔργο εἶναι γραμμένον στὴ καθαρεύουσα, μὰ κι' οἱ λέξεις
οἱ δημοτικὲς ὅσες ὑπάρχουν ἀνορθόγραφα εἶνε γραμμένες.

Καὶ τώρα στὴ ψυχολογικὴ ἀνάλυσι τῶν χαρακτήρων.
Πάνω ἀπὸ κάθε ἄλλο εἶδος λόγου τὸ θεατρικὸ ἔργο ἔχει
ἀνάγκη ἀπόλυτα καλοῦ διαλόγου.

Ἀληθινὴ ψυχολογία μόνο, σὲ ἀληθινὸ διάλογο μπορούμε νὰ
βροῦμε.

Τὸ θεατρικὸ ἔργο στηρίζεται πλέρια στὸν «τρόπον ἐκφράσεως»,
τῶν προσώπων του. Κι ἀπ' αὐτὴν τὴν ἄποψι ἃς ἐξετάσουμε τὸ
ἔργο τοῦ κ. Χατζηαποστόλου.

Γενικά πρὶν ἔρθουμε στὴ μερικότερη ἀνάλυσι τῶν τύπων του
τοῦ κάνουμε τὴν παρατήρησι πῶς οἱ διάλογοί του δὲν εἶναι «σκη-
νι-

κοί,, Δὲν ἔχουν τὴν ἐπιμελημένη φροντίδα πού χρειάζεται σ'ένα ἀληθινὸ ἔργο Τέχνης. Ἄν ἔχει τὸν ρεαλισμὸ τῆς ἡ ζωῆ ἔχει καὶ τὸ δικό τῆς ἡ Τέχνη. Καὶ τέτοιοι διάλογοι πού δὲν εἶναι ὠραῖοι, γιὰ τὴν Τέχνη εἶναι ψέμα.

Δὲ θέλω βέβαια τοὺς λυρικοὺς δεκάριους τοὺς μακροσκελεστατοὺς, οὔτε τίς ρητορικές στεντοροφωνίες. Μὰ ὁλόκληρο τὸ ἔργο τὸ θέλω ραφιναρισμένο κάτω ἀπὸ μιὰ ποίηση δραματοποιημένη πού τὸ μπάζει ἀπ' τὰ σύνορα τῆς ζωῆς στὰ σύνορα τῆς Τέχνης.

Καὶ μερικότερα. Ὁ τύπος τῆς μητέρας εἶνε ἀποτυχημένος. Μιλᾷ σὰν καθαρευουσιάνος δάσκαλος, χωρὶς τὴ βαθιὰν ἀγωνίαν πού γεννᾷ ἡ μητρικὴ στοργὴ σὲ δύσκολες στιγμές, ἀφύσικα, προσποιητὰ.

Τὴ Φλώρα ἂν δὲν μᾶς τὸ σημείωνε ὁ συγγραφέας πὼς εἶναι 25 χρονῶν, ὁρισμένα θὰ τὴν παίρναμε γιὰ 14. Τόσο μιᾷ παιδικῶν, δηλ. φαρησαϊκῶν γιὰ τὴν ἡλικίαν τῆς.

Τὰ δυὸ ἀγόρια. Ὁ ἕνας κακὸς χωρὶς νὰ θέλει, ὅπως δὲ δηλώνεται καὶ δυὸ φορὲς στοὺς διαλόγους, ὁ Σίμος καλὸ παιδί μὰ ὄχι χαρκατήρας. Ὁ πρῶτος νεανικὰ ἐπιπόλεος, "παιδί τοῦ αἰῶνα,, ὁ δευτέρος τίμιος βουρgeois μὲ ἀρκετὲς προλήψεις.

Κἔτσι ἡ σύγκρουση τῶν δύο αὐτῶν χαρακτήρων δὲν εἶναι δυνατή, ὄχι ἀπὸ ἀδυναμία τοῦ συγγραφέα, ἀλλὰ ἀπὸ δύναμιν τῶν ἡρώων.

Ἡ Μαριγούλα, ἡ ἀδικημένη κόρη, πού τρέμει καὶ κλαίει μὲ τὴν ἰδέαν ἑνὸς ἀπλοῦ καυγά, πὼς πιάνει τὸ πιστόλι νὰ σκοτώσῃ τὸν Πλάτωνα, εἶναι δύσκολο νὰ τὸ καταλάβουμε· ἄς ἀφήσουμε πού καὶ αὐτὸς ὁ φόνος στέκεται συμπτωματικός, γιατί ἂν ὁ Σίμος δὲν ἄφηνε τὸ πιστόλι πάνω στὸ τραπέζι, ἡ Μαριγούλα δὲ θὰ τὸ βρῖσκε καὶ ὁ Πλάτων δὲ θὰ σκοτώνετον. (sic)

Ὁ καλύτερος τύπος εἶναι ὁ Ἀρίστος ὁ κηπουρός. Τὸ μέρος πού δηγιέται στὸ Σίμο τὴν ἀτιμία τοῦ Πλάτωνα στέκεται ἀριστουργηματικὸ ὅπως καὶ στὴ τρίτῃ πράξῃ ὁ τρόπος πού ὀργισμένα μιᾷ στὸν Πλάτωνα εἶναι ἀπόλυτα ψυχολογημένος καὶ ἐπιτυχημένος.

Ἔχω καὶ μερικές ἄλλες ἐπιφυλάξεις σὲ ζητήματα μερικώτερα πού δείχνουν ἀρκετὲς ἀσυνέπειες, μὰ τὲς παραλείπω σὰν ἐπουσιωδέστερες.

Ἔτσι τὸ ἔργο τοῦ κ. Χατζηπαυστόλου στέκεται μιὰ προσπάθεια εὐγενική καὶ καλοέλπιδη, γιατί ἔχει στὸ ἐνεργητικὸ του καὶ αὐτὸ τὸ μεγάλο κεφάλαιο, τὸ πὼς δὲν διάλεξε τὸ θέμα του μέσ' ἀπ' τὰ ρομαντικὰ περιβόλια κωλόντας στὸ τέλος τὸ ἴδιο refrain καὶ τὴν ἴδια ἐπὶ δὲ «ζήσαν αὐτοὶ καλὰ καὶ ἡμεῖς... χειρότερα».

ΔΗΜ. Μ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗ. *Βήματα στη χλόη* (Ποίημα). Κύπρος 1923, Σελίν. 2 1)2.

Γ. ΒΡΙΣΙΜΙΤΖΑΚΗ. *Τὸ ἔργο τοῦ κ. Κ. Π. Καβάφη*. Δεύτερη ἔκδοση. Ἐκδοση τοῦ συγγραφέως (δύο φράγκα).

ΔΗΜΟΣΘ. ΒΟΥΤΥΡΑ. *Οἱ ἀλανιάρηδες*. Ἐκδότης Στέφανος Πάργας (1921) Γ.Δ. 10.

PIERRE PASCAL. *Τὰ ἡθικά ἀποτελέσματα τοῦ σοβιετικοῦ πολιτεύματος*. Μετάφρ. S.S. Ἐκδότης Στέφανος Πάργας (1921) Γρ. Δ. 5.

Μ. ΒΑΛΣΑ. *Ὑπουργικὸ Συμβούλιο* (Σκηνική χοροῖδια μονόπρακτον) (1923) Δρχ. 20.

ΠΑΝΑΓ. ΦΑΡΜΑΚΟΠΟΥΛΟΥ *Ἡ ζωὴ τοῦ Σατανᾶ* (1923) Δρχ. 7.50.

Ν. ΚΙΤΡΟΠΟΥΛΟΥ. *Μέσ' στὸ κλουβὶ* [διήγημα] Ἐκδότης Στέφανος Πάργας Γρ. Δ. 6.

Η ΚΙΝΗΣΗ ΤΟΥ ΞΕΝΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

La Brière — Alphonse Châteaubriand.

Ὁ Châteaubriand ἔγινε γνωστότατος στὴ Γαλλία, καὶ στὸ διεθνή διανοούμενο κόσμον μὲ τὸ βιβλίον τοῦ αὐτοῦ, πὺν πήρε φέτος τὸ Βραβεῖο τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας. Τὸ πρῶτον τοῦ ἔργου, M. des Lourdines πὺν βγήκε στὰ 1911 καὶ πήρε τότες τὸ Βραβεῖον Goncourt, ἄφησε τίς καλλίτερες ἐντυπώσεις, καὶ πάντα οἱ ἄνθρωποι τῶν γραμμάτων περίμεναν πὺς θὰ παρουσίαζε καὶ πολὺ ἀνώτερον ἔπειτα ἀπὸ πολλὴ σκέψη ὁ συγγραφέας ἀποφάσισε νὰ ἐκδώσῃ τὸ δεύτερον βιβλίον τοῦ, τὴν Brière, πὺν δικαίως πληρέστατα τίς αἰσιόδοξες προβλέψεις τῶν φίλων τοῦ. Στὸ ἔργον αὐτὸ βρίσκει κανεὶς ὅλων τῶν εἰδῶν ἐμορφιές. Ἡ Βριέρη, εἶν' ἔν' ἄγνωστο μικρὸν νησάκι κοντὰ στίς ἐκβολὰς τοῦ Λείγηρα μὲ πληθυσμὸν σχεδὸν ἀπομωνωμένο, πιστὸν στὰ πατροπαράδοτα ἔθιμα, καὶ ὅπου οὔτε ὁ ὀργανι-

σμός τοῦ κράτους, οὔτε ἡ σαπίλα τῆς ἔξω μεταπολεμικῆς κοινωνίας μπόρεσαν νὰ εἰσδύσουν. Μὲ στὺλ πλούσιο καὶ ζωντανό. πὺν τὸ στολίζει μιὰ μεγάλη δόση couleur-local, ὁ συγγραφέας πλέκει ἓνα δραματικὸ ρομάντζο, χαρακτηρίζοντας μ' ἀξιοθαύμαστη τέχνη τοὺς τύπους τοῦ τόπου καὶ τὶς παράξενες ἰδέες τους: 'Ο φύλακας 'Αουστὲν εἶναι μιὰ φυσιογνωμία ἀγρίου μεγαλείου, κι εἶν' ἀδύνατο νὰ μὴ μείνει ἐντυπωμένη στὴ φαντασία τοῦ ἀναγνώστη ἡ τραγικὴ ἐμορφιά τοῦ τέλους: ὁ γέρος πατέρας ὀδηγώντας μὲς στὴ χιονισμένη νύχτα μιὰ βαρκούλα, ὅπου ἡ τρελλὴ κόρη του, ἔνοχη καὶ θῦμα τῆς ἀγάπης, παραληρεῖ καὶ ξεψυχᾷ.

Thirty and one Stories — By Thirty and One Authors
Edited by E. Rhys & C. A. Dawson Scott.

Τριάντα ἓνα διαλεχτὰ διηγήματα, ὅλα ἀληθινὰ ἀριστουργήματα μὲ τὴν πρωτότυπη πλοκὴ τους, τὴ δυνατὴ τεχνοτροπία καὶ καλλιτεχνικὴ ἀποτύπωση ὥραίων λεπτομερειῶν. Δημιουργήματα ἐμπνευσμένα ἀπ τὴ ζωὴ, ἄλλα εἶναι παθητικὰ μὲ δυνατό ρεαλισμό, κι ἄλλα ἔχουν μιὰ ἐλαφρὰ εὐχάριστη πνοὴ ἑνὸς λεπτοῦ ρωμαντισμοῦ, μὰ ὅλα κάνουν τὸν ἀναγνώστη νὰ σκεφτεῖ μὲ τὴν βαθειὰ ἐννοια πὺν περιέχουν.

Οἱ συγγραφεῖς τους, οἱ γνωστότεροι καὶ καλλίτεροι ἀπ τοὺς Ἑγγλέζους διηγηματογράφους. Ξεχωρίζουν οἱ C. Graham, Galsworthy, Chesterton, Arnold Bennett, May Sinclair, W. W. Jacobs, H. C. Wells, κ. α.

In Dark Places — John Russel.

Πολλοὶ Ἀγγλοὶ καὶ Ἀμερικανοὶ συγγραφεῖς ἔχουν ἐπιβληθεῖ μόνον μὲ τὰ διηγήματά τους. Ἐνας ἀπ' αὐτοὺς εἶναι κι ὁ Russell πὺν πρωτοφάνηκε μ' ἓνα τόμον διηγήματα «Where the Pavement Ends», πὺν ὡς τώρα τυπώθηκε πέντε φορές.

Τὰ καινούργια του διηγήματα μᾶς θυμίζουν Jack London Louis Becke καὶ Kipling. Μ' ἀνεξάντλητη πλουσιότητα καὶ πετυχημένες πινελιὲς πὺν ἀποδίδουν πιστὰ καὶ δυνατὰ τὸ μαγευτικὸ ἀνατολίτικο περιβάλλον, οἱ ἱστορίες ξελίσσονται στὰ νησιά τοῦ Νοτίου Ἀτλαντικοῦ, ὅπου ὁ πολιτισμὸς κι οἱ κοινωνικὲς προλήψεις δὲν λογαριάζονται, κι' ὅπου τὰ πρωτογενῆ ἀνθρώπινα προτερήματα καὶ

πάθη ξεχωρίζουν γυμνά μ' ὅλο τους τὸ τραγικὸ μεγαλεῖο. Ἐξω ἀπ' τὴ συνηθισμένη μονοτονία, τὸ κάθε κομμάτι συγκρατημένο στὸ αἰσθημά του, ξετιλύγει τίς ὁμορφότερες ἐντυπωτικὰς ἰδέες.

The Return — Walter de la Mare (2nd Edition).

Μετροῦνται στὰ δάχτυλα οἱ μυθιστοριογράφοι πὺν μποροῦν νὰ μεταβιβάσουν στὸν ἀναγνώστη μιὰ αἰσθησιὶ ὑπερφυσικοῦ τρόμου. Τέτοιο εἶναι τὸ ἔργο αὐτὸ πὺν θὰ μείνει στὴ πρώτη σειρὰ τῶν βιβλίων πὺν προξενοῦν φρίκη καὶ τρόμο. «Ἡ Ἐπιστροφή» μὲ τὸ γερό καὶ καλοδουλεμένο ὕφος τοῦ συγγραφέα καὶ τὸ βαρὺ περιβάλλο καὶ πυκνὴ ἀτμοσφαῖρα στὴν ὁποία ξελίσσεται, μπορεῖ κάλλιστα νὰ συγκριθεῖ μὲ τα δυνατὰ ἔργα τοῦ Πόε.

Ὁ De la Mare, μὲ τὴν ψυχικὴ του μυστικοπάθεια μπορεῖ σὲ τέσσερες γραμμὰς ν' ἀποδώσει τὴν πὺν συγκινητικὴ τραγωδία. Κι' ὅσο προχωρεῖ τὸ βιβλίον αὐτὸ μὲ τίς 300 φρικιαστικὰς σελίδες του, περισσότερο ὁ συγγραφέας ἐμβαθύνει στὶς ἀόριστες ψυχικὰς διαθέσεις, στὶς μεγάλες ἀλήθειες, καὶ στὰ βαθειὰ αἰσθήματα, πὺν συγκλονίζουν καὶ δαμάζουν τοὺς ἀνθρώπους.

Salon des Artistes Paris — Ὅπως κάθε χρόνο, καὶ φέτος ἡ καλλιτεχνικὴ αὐτὴ ἐκθεσις εἶχε θριαμβευτικὴ ἐπιτυχία. Οἱ ἐκθέτες ἀντιπροσώπευαν ὅλα τὰ πολιτισμένα ἔθνη τοῦ κόσμου, κι' ἑκατομμύρια ἐπισκέπτες θαύμασαν τὴ λεπτὴ αἰσθητικὴ καὶ τελεία ἀπόδοσι τῶν ἐκτεθειμένων ἀριστουργημάτων: ἔξ χιλιάδες ζωγραφικὰ ἔργα καὶ χίλια περίπου γλυπτικά. Στὰ ἔργα τῶν Γάλλων, πλειοψηφοῦν ταμπλώ, ἀγάλματα καὶ μνημεῖα ἀναμνηστικὰ τοῦ μεγάλου πολέμου.

Μ' εὐχαρίστησι βλέπουμε ὅτι ἡ Ἑλλάς ἀντιπροσωπεύεται ἀρκετὰ καὶ στὴ ζωγραφικὴ καὶ στὴ γλυπτικὴ: οἱ Ζωγράφοι Μηλιάδης καὶ Ἀπολιτάρης ἐκθέτουν ἐλαιογραφίες, ὁ Λουκίδης σχέδια καὶ οἱ Γλύπτες Κ. Δημητριάδης καὶ Καβάκος μαρμάρινες προτομὰς καὶ ἀγαλματάκια. Ὁ Δούκας ἐπίσης γλύπτει ἕνα Σάτυρον φυσικοῦ μεγέθους καὶ ὁ καθ. Τόμπρος τὸ ἄγαλμα τοῦ Κανάρη σ' ὑπερφυσικὸ μέγεθος καὶ μιὰ χάλκινη προτομή.

ΤΖΩΝ ΠΑΣΣΑΛΗΣ

ΘΕΑΤΡΙΚΑ

Φαίνεται πὺς τὸ Ἀλεξανδρινὸ κοινὸ ἀρχισε νὰ ἀνοίγει τὰ μάτια του μπρὺς στὸ σοβαρὸ θέατρο, γιατί ἄλλοιῶς δὲν μποροῦμε νὰ ξηγήσουμε τὴν κοσμοπλημμύρον πὺν βλέπουμε συχνὰ στὸ Λοῦνα Πάρκ.

Ὁ Βεάκης, ἡ τρανὴ αὐτὴ ἐκπλήρωση πόθου γιὰ τὴν Ἑλληνικὴ σκηνή, μᾶς κρατᾷ σκλάβους τῆς τέχνης του. Κάθε του κίνηση, κάθε ἐκδήλωση τῆς ἐσωτερικῆς του ἀγωνίας, κάθε χειρονομία του, καινούργια ρίγη ζωντανεύουν μέσα μας, ἀκόμη καὶ κάθε του νεῦμα, ἡ σύσπαση τοῦ προσώπου του ἐκφράζει κόσμους ἀπέραντους συναισθημάτων ὅπως τῶν Ἰνδιῶν οἱ σοφοὶ μὲ ἀπλὰ κινήματα ἐξωτρεικεῦν τοὺς στοχασμοὺς τους.

Σὰν Ὁθέλλος στάθηκε ὑπέροχος. Τὴ βραδυὰ ἐκείνη πλέρια μᾶς ζωντάνεψε κάθε κοιμισμένη ἀνάμνηση ἢ μᾶς θέρειψε κάθε ἀναμένη φλόγα τῆς ἀθάνατης ἀγάπης. Ἀγαπήσαμε τρελλὰ μαζὺ του ὅλοι, ὑποφέραμε, ζηλέψαμε κι ἐκδικηθήκαμε. Τὸν χαρήκαμε καὶ στοὺς «Καταχτητὲς» τοῦ Μερὲ πὺν ὁ ρόλος του εἶναι πολὺ καλός, μόλο πὺν τὸ ἔργο εἶνε ρομαντικόπληχτο.

Τέλεια ἐδημιούργησε καὶ τὸ τύπο τοῦ Λουὰν στὸ «Γιὰ τὴν ἀγάπη της» τοῦ Ντιθέντα. Γλυκεῖα χαρὰ αἰστανόμαστε μὲ τὴ σκέψη πὺς θὰ τὸν ἔχουμε ἀκόμη λίγους μῆνες.

Ἰδιαίτερα σημειώνουμε κι' ἓναν ἄλλο ἠθοποιὸ γύρω ἀπ' τὸν ὁποῖο κρατειέται μιὰ ἀδικοιολόγητη σιγή. Εἶναι γιὰ τὸν Ν. Κούκουλα πὺν μιλοῦμε. Πρέπει νὰ τονιστεῖ πὺς ὁ ἠθοποιὸς αὐτὸς εἶνε ἀπ' τοὺς ὀλίγους. Σὰν Ἰάγος στὸν «Ὁθέλλο» καὶ σὰν Ἀνδρέας στὸ «Γιὰ τὴν ἀγάπη της» στάθηκε ἀπαράμειλλος.

Τί νὰ ποῦμε καὶ γιὰ τὸν Νέζεϋ; αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὸ βήξιμο του ἀκόμη κλείνει μιὰν ἀπέραντη διάθεση πὺν μεταδίνεται αὐθόρμητα στοὺς θεατὲς του. Στους τύπους τῶν ἔργων τοῦ Μολιέρου φτάνει τὰ σύνορα μιᾶς προσωπικῆς δημιουργίας.

Ἡ κ. Μουστάκα μᾶς ἱκανοποιεῖ στοὺς δραματικούς ρόλους. Μὲ συγκρατημένο αἶσθημα μὲ λεπτὴ διάθεση καὶ γλυκεῖαν ἐκφραση μᾶς θέλγει καὶ μᾶς εὐχαριστεῖ.

Τὴν προτιμήσαμε στὸν «Ἀμλέτο», στὸν «Ὁθέλλο» καὶ στὸ «Vae Victis».

Ἀντίθετα τοὺς ἐλαφρώτερους ρόλους ἡ κ. Καββάδα τοὺς ζωντανεύει μὲ τὴν διάθεση πὺν κλείνει μέσα της τῆς χαρᾶς καὶ τῆς ζωῆς.

Τὸ χαμόγελό της καὶ ἡ ἐκφραση τῶν ματιῶν της, ἰδιαίτερα χαρακτηριστικὰ δικά της, μᾶς μεταδίνουν τὸν ἀχὸ μιᾶς δυνατῆς ὁμορφιάς.

Ὁ θίασος γενικὰ μᾶς ἱκανοποιεῖ, γιὰτὶ ὅλοι οἱ ἠθοποιοὶ δεύ-

χουν μίαν εὐγενική προσπάθεια νὰ κάνουν κάτι καλλίτερο ἀπ' ὅτι μποροῦν.

Μίαν εὐχὴ μόνο ἐκφράζουμε. Νὰ δοῦμε καὶ μερικά ἑλληνικά ἔργα.

ΕΛΑΒΑΜΕ ΤΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ Μηνιάτικη ἔκδοση. Χρονιὰ 2α. Ἀρ. 5
Θεσσαλονίκη.

ΟΡΦΕΥΣ Δεκαπενθήμερη φιλολογικὴ καὶ ἐπιστημονικὴ ἐπι-
θεώρηση. Κέρκυρα. Τεῦχος I.

ΕΛΛΗΝΙΣ Μηνιαῖο περιοδικὸ τοῦ ἐθνικοῦ συμβουλίου τῶν
Ἑλληνίδων. Λεωφόρος Ἀμαλίας 38. Τεύχη 5-6-7.

ΕΣΠΕΡΟΣ Μηνιαῖο λογοτεχνικὸ περιοδικό. Σύρα. Ἀρ. 12.

ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ Μηνιαῖο περιοδικό. Ὁδὸς Χαριλάου Τρικούπη
22. Τεῦχος 265-266-267.

ΛΟΓΟΤΕΧΝΗΣ Δεκαπενθήμερον φιλολογικὸν περιοδικόν. Βόλος
Ἀρ. 2.

ΕΛΠΙΣ Ἐφημερὶς ἑβδομαδιαία. Ὅργανο τῶν ΝΕΩΝ. ΚΕΡ-
ΚΥΡΑ.

ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ Μηνιαῖον εἰκονογραφημένον περιοδικόν. Νέα
Ὑόρκη. Ἰούλιος 1923. Τόμ. I. ἀριθ. 8. 25c.

ΞΕΝΟΣ ΑΝΤΙΛΑΛΟΣ

ΕΛΛΗΝΙΣ (περιοδικό). Μάϊος 1923. Παίρνουμε ἀποσπάσματα.
Γράφει γιὰ τὸ Α'. φυλλάδιο.

Ὁ σκοπὸς τοῦ περιοδικοῦ, πολὺ εὐγενικὸς ἐκτίθεται σ' ἓνα
σύντομο πρόλογο (μεταφέρεται ἓνα μέρος).

Εὐτυχῶς ἡ εἰλικρίνεια ὑπάρχει στὰ ἔργα τῶν νέων συντακτῶν τῆς «ΑΡΓΩΣ», μιά εἰλικρίνεια χρωματισμένη μὲ τὴν ὑπερβολὴ τῆς νεότητος.

Τὸ ἄλλο μεγάλο προτέρημά των εἶναι ὁ νεανικὸς ἐνθουσιασμός, τὸ θαυματουργὸν αὐτὸ ἀντίδοτο στὴ συντηρητικὴ προκατάληψη τῆς κοινωνίας. Εἰς τὴν τεχνικὴν ὁμως ἀπόδοσιν ὑστεροῦν. Τὸ ὕψος των πρέπει νὰ σφυρηλατηθῇ ἀδιάκοπα καὶ πολὺχρονα γιὰ ν' ἀποκτήσῃ τὸ ἰδιαίτερο χαρακτηριστικὸ τῆς ἐξελιγμένης Τέχνης. Τότε τὸ ἔργον θ' ἀποκτήσῃ τὴν ἀριότητα τοῦ ὥραίου.

Ἀπ' ὅλα δὲ τὰ ἄρθρα, ποὺ περιέχει ἡ «ΑΡΓΩ» ἐκείνο ποὺ πλησιάζει τὴν ἀριότητα αὐτὴν, εἶναι μιὰ κριτικὴ μελέτη τῶν «Πεζῶν Ρυθμῶν» τοῦ κ. Παπαντωνίου ὑπὸ Τ. Μαλάνου. Ἔχει ἡ κριτικὴ αὕτῃ προτερήματα μεγάλα καὶ πρὸ παντὸς τὴν σπάνια στὸν Ἑλληνα κριτικὴν ἀντικειμενικότητα.

ΚΑΙΤΗ ΖΕΓΓΕΛΗ

ΕΣΠΕΡΙΝΗ (Ἀθηνῶν) 8 Ἰουλίου. Μὲ τὸν ὑποβλητικὸ αὐτὸ τίτλο μερικά παιδιὰ, μὲ ἰδανικὰ εὐγενικὰ καὶ ὥραϊες προθέσεις, ἐνώθησαν καὶ ἐξέδωκαν ἓνα περιοδικό. Ἔχω εἰς τὰ χέρια μου τὰ δύο πρῶτα του φύλλα. Εἶνε ἡ «ΑΡΓΩ» ἡ ἀληθινὴ κάποιων νέων ποῦ ξεκινᾶνε γιὰ τὴν Κολχίδα ἀπ' ὅπου ἴσως γυρίσουν χωρὶς τὸ χρυσόμαλο δέρας ποῦ σήμερα ὅλοι τὸ ζητοῦν στὰ Χρηματιστήρια. Ἀλλὰ πόσο παρήγορο εἶνε νὰ βλέπει κανεὶς ὅτι καὶ σ' αὕτῃ τὴν πεζότερη ἐποχῇ ποῦ ἐγνώρισαν οἱ αἰῶνες, ὑπάρχουν ἀκόμη καρδιές ποῦ ἐνθουσιάζονται καὶ πάλλουν γιὰ τὴν ὁμορφιά.

Ἡ «ΑΡΓΩ» μᾶς στέλλει ἀπὸ τὴν Ἀλεξάνδρεια ἓνα ξεχωριστὸ ἄρθρον—ποῦ εἶνε συνθιγμένον ἀπὸ χρυσὴ νεότητα καὶ ἀπὸ ἑλληνικὸ πολιτισμό. Τὴν συνιστῶ θερμότατα εἰς ὅσους ἀσχολοῦνται εἴτε ἀπὸ μακρυνὰ εἴτε ἀπὸ κοντὰ, μὲ τὴ φιλολογίαν μας καὶ ἰδιαίτερος τοὺς νεαροὺς λογίους μας γιὰ νὰ πάρουν ἓνα μάθημα σεμνότητος.

ΘΥΡΣΗΣ

ΕΘΝΙΚΟΣ ΚΗΡΥΞ 11 Ἰουλίου. Οἱ διανοούμενοι εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν. Ἡ «ΑΡΓΩ», των. Στὴν Ἀλεξάνδρεια τῆς Αἰγύπτου, ἐκεῖ, ὅπου ἀνθίσεν ἄλλοτε ἓνας παλαιὸς πολιτισμὸς καὶ ἔλαμψε μιὰ μεγάλη ἐπιστήμη, στὴν Ἀλεξάνδρεια, τὴν πόλιν τὴν πολύβοη καὶ

κοσμοπολίτικη, ἐκεῖ, ὅπου—στοὺς χρόνους μας—καλπαστά δείχνει θαύματα ὁ νεοελληνικὸς ἰδανισμὸς—ἓνας ζηλευτὸς καὶ ἰδιότυπος νεοελληνικὸς λογοτεχνισμὸς, μιὰ ὁμάδα ἀπὸ νέους, ποὺ δὲν πιστεύουν στὸ σύμβολο τοῦ γλωσσοδοραγισμοῦ, ἐκδίδουνε τὴν «ΑΡΓΩ», ὄργανο τῆς Ἑλληνικῆς Νεανικῆς Ἑνώσεως. Φαντάζει κομπή, πλούσια σὲ παντοῖα ὕλη—ἔμμετρη καὶ πεζὴ—λέτε καὶ ἀρμενίζει ἀπάνου στὰ ὑγρά κέλευθα, ἡλιόχαρη καὶ γοργοτάξειδη, ἴσαμε ποὺ νὰ φθάσῃ στὸ Κολχικὸ λιμάνι τῶν ἡμερῶν καὶ ὀνείρων τῶν ἰδρυτῶν τῆς. Διαβάζοντάς την, νοιώθει κανεὶς πῶς τοῦ μετοχτετεύεται ἓνας ἀλλοιώτικος ἐνθουσιασμός, κάποια ἄλλη δροσιά. Τὰ λογοτεχνικὰ πρωτόλεια τῆς νεοφάνιστης αὐτῆς ὁμάδας ἐγγυῶνται πῶς θὰ τὰ ἀκολουθίσουνε πεῖδι διαλεχτά, πεῖδι δυνατόσκεφτα καὶ διαρκόμορφα πνευματικὰ ἔργα στὸ μέλλον. Εἶναι ἄξιοι συγχαρητηρίων οἱ νέοι αὐτοί, ποὺ τόσον εὐλαβητικὰ καταθέτουνε στὸ βωμὸ τῆς Τέχνης τῆς ὥραι-
T—s
όμορφες σκέψεις των.

ΓΡΑΜΜΟΥΛΕΣ

— Τὸ ἐρχόμενο φυλλάδιο θὰ περιέχει μιὰν ἀξιόλογη μελέτη γιὰ τὸν Τανάλια—Βάρναλη ἀπ τὸν ἐκλεχτό μας ἑκτακτο συνεργάτη κ. Μ. Περίδη.

— Τὰ ὅσα γράφει ἡ «Ἑσπερινή» γιὰ μᾶς εἶναι γραμμένα ἀπ τὸν διαλεχτὸ ποιητὴ Σκίπη ὁ ὁποῖος μᾶς ἔστειλε κ' ἓνα ποίημα ποὺ θὰ δημοσιευτεῖ στὸ 4ο φυλλάδιο ἐπειδὴ ἔφτασε ὅταν εἶχε πιά τυπωθεῖ τὸ πρῶτο τυπογραφικὸ φύλλο.

— Ἀπ τὴν Ἀθήνα μᾶς ἀγγέλθηκε ἡ μελλούμενη ἔκδοσις ἐνὸς περιοδικοῦ φιλολογικοῦ ποὺ θὰ ὀνομάζεται «Ἑθνικὸς Παράδεισος».

— Συσταίνουμε θερμὰ στοὺς διανοούμενους καὶ βιβλιόφιλους τῆς πόλης μας ν' ἀγοράζουν τὰ βιβλία τους ἀπ τὸ βιβλιοπωλεῖο τοῦ Κάρνηση. Ὁ Κάρνησης εἶναι ὁ τύπος τοῦ ἀφιλόκερδου ιδεολόγου, ποὺ ἴσως ἔγινε βιβλιοπώλης μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ διαβάσει δωρεάν. Εἶναι ὁ μόνος ποὺ πουλᾷ τὰ βιβλία μὲ τὸ μικρότερο κέρδος.

— Ἀπ τὸ ἐρχόμενο φυλλάδιο θὰ κρατήσουμε ἀπόλυτη ὁμοιομορφία στὸ ζήτημα τῆς ὀρθογραφίας. Πάει τόσο ἄσχημα σ' ἓνα περιοδικὸ ἴδια λέξη νὰ γράφεται μὲ τριῶν καὶ τεσσάρων εἰδῶν ὀρθογραφικὰ συστήματα. Γι' αὐτὸ παρακαλοῦμε κάθε συνεργάτη

νά συμμορφωθεί από δω και πέρα με τή δήλωση μας αυτή θυσιάζοντας τές άτομικές του πεποιθήσεις για τὸ καλὸ παρουσίαισμα ἐνὸς περιοδικοῦ.

— **Guerra Jungueiro.** Πέθανε στὸ Liverpool ὁ ἐθνικὸς ποιητὴς τῆς Πορτογαλίας Guerra Junguerio. Γιὰ τὸ ἔργο του ἔγραψεν ὁ Κ. Οὐράνης. (βλ. «Μοῦσα» φυλ. 5-29).

ERRATA

Στὸ 2ο φύλ. νὰ διορθωθοῦν τὰ ἑξῆς:

1) σελ. 50 στίχος 4ος ἀπὸ πάνου, νὰ διαβαστεῖ: τόν, πὺν νε-
κρός....

2) σελ. 55 νὰ διαβαστεῖ *Κ. Τσαγκαράδας* κι ὄχι Κ. Τσαγγα-
ράδας.

3) » » ἀντὶς κοπιμότητα νὰ διαβαστεῖ *σκοπιμότητα*.

4) » 56 γρ. 3 καὶ 4 ἀπὸ κάτω. *ἀπώτερα* ἀντὶ. αἰσώτερα.

5) » 58 γραμμὴ 4 ἀπὸ πάνω *λανθάνουσα* καὶ ὄχι λανθασμένη.

6) » 58 γραμμὴ 6 νὰ διαβαστεῖ: ἔτσι *καθὼς* στέκει.

Στὸ 3ο φυλ.

87) σελ. νὰ διαβαστεῖ *ΖΑΙΛΙΧΑΣ*.

91) στίχος 10 διαβαστεῖ καρδιάν

Τὴν τελευταία στιγμὴ μᾶς ἀγγέλεται ἀπ' τὸ συνεργάτη μας Μ. Βάλσα, ὁ θάνατος τοῦ Ἀργύρη Ἑφταλιώτη.

Ἡ ἔλλειψη χώρου κι ἡ βαθεῖα συγκίνηση γιὰ τὸ χαμὸ τοῦ παλιοῦ ἀγωνιστῆ μᾶς ἀναγκάζει νὰ μὴν ἐπεχταθοῦμε σὲ λεπτομέ-
ρειες τῆς δράσης του.

Ἐλπίζουμε στὸ ἐρχόμενο φυλλάδιο νὰ μιλήσουμε ἀναλυτικὰ.

Τὸ τύπωμα τέλεψε στὶς 12 τοῦ Αὐγούστου 1923.

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ - ΛΙΘΟΓΡΑΦΕΙΟ - ΒΙΒΛΙΟΔΕΤΕΙΟ

— ⊗ — **N. ΜΗΤΣΑΝΗ** — ⊗ —

ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ, ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΒΙ-

ΒΛΙΩΝ, ΑΓΓΕΛΗΘΡΙΑ, ΕΠΙΣΚΕΠΗΘΡΙΑ,

ΚΑΙ ΚΑΘΕ ΕΙΔΟΥΣ ΕΡΓΑΣΙΑ, ΣΤΕΣ

ΠΙΟ ΣΥΜΦΕΡΩΤΕΡΕΣ ΤΙΜΕΣ.

ΟΔΟΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΥ ΛΙΜΕΝΟΣ 17. — ΤΗΛΕΦΩΝΟ 48 - 58